Antti Kohopää
22.2.2017

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle
YmV@eduskunta.fi

Viite: U 5/2017 vp

Komission ehdotus uusiutuvan energian direktiiviksi – Energiateollisuuden lausunto

Kiitämme ympäristövaliokuntaa mahdollisuudesta esittää Energiateollisuus ry:n (ET) kommentit Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (uusiutuvan energian direktiivi) sekä siihen liittyvästä U-kirjelmästä.

Direktiiviesitys on varsin laaja kokonaisuus ja sisältää Suomen ja energiatoimialan näkökulmasta sekä hyvää että huonoa. Kokonaisuutena direktiiviesitys on askel holistisempaan suuntaan, sillä siinä huomioidaan kaikki merkittävät energiankäytön sektorit (sähkö, lämmitys ja liikenne). Toisaalta kaikkea EU-ohjauksen epäjohdonmukaisuutta tai kustannustehottomuutta direktiiviestys ei tule poistamaan. Suomen on oltava aktiivinen direktiivineuvotteluissa.

Esityksessä on myös paljon yksityiskohtia ja liityntäpintoja muihin direktiiveihin. Kaikkia yksityiskohtia ei ole tässä lausunnossa nostettu esiin, eikä kaikkien esitysten vaikutuksia ole varmastikaan vielä analysoitu energia-alalla tai valtion toimesta.

Uusiutuvan sähköntuotannon tukemiselle parempia pelisääntöjä, joita Suomen ei tulisi vastustaa

EU maat ovat päättäneet energian sisämarkkinoiden luomisesta. Käytännössä kuitenkin sisämarkkinoiden syntymistä hidastaa jäsen maiden harjoittama varsin eriytynyt politiikka kuten esimerkiksi tuet fossiilisille polttoaineille ja uusiutuvalle energialle, siirtoyhteyksien hidas rakentaminen sekä erilaiset verotukseen ja luvitukseen liittyvät käytännöt. Nyt käsillä oleva esitys edistää yhteisiä markkinoita uusiutuvan sähköntuotannon tukemisen osalta. Direktiivissä asetetaan vaatimuksia tukien kilpailullisuudesta, markkinaehtoisuudesta ja oikeusvarmuudesta. Nämä tavoitteet ovat kannatettavia, kuten myös U-kirjelmässä on todettu.

Direktiivissä esitetään myös uusiutuvan energian kansallisten tukijärjestelmien osittaista avaamista myös muihin EU-maihin sijoittuvalle tuotannolle. Tämä on hyvä asia, joskin pieni askel yhteisen markkinan suuntaan. Toisin kuin U-kirjelmässä, Energiateollisuus katsoo, ettei Suomen kannata vastustaa tätä kehitystä, vaan pikemmin olla tukemassa yhteisten markkinoiden syntymistä ja suomalaisten yritysten pärjäämistä näillä markkinoilla. Ylipäätään energiantuotannon tuista tulisi koko EU-alueella luopua 2020-luvulla.

Tällä hetkellä lämmöntuotannon hiilidioksidipäästöjen vähentäminen EU:ssa on sähköntuotantoa isompi haaste eikä ohjaus ole tältä osin tasapainoista, kun sähköntuotannon investointeja tuetaan ja lämmöntuotantoa ohjataan veroilla, regulaatiolla, päästökaupalla tai ollaan jopa ohjaamatta. Valitettavasti nyt esitetty direktiivi ei tuo tähän epätasapainoon muutosta.

Energiateollisuus ry
Fredrikinkatu 51–53 B, 00100 Helsinki
PL 100, 00101 Helsinki
Puhelin: (09) 530 520, faksi: (09) 5305 2900
www.energia.fi

Yhden luukun periaate on kannatettava kaikille investoinneille

Direktiiviesityksessä ehdotetaan yhden luukun periaatetta ja sitovia käsittelyaikoja uusiutuvan energian investointien luvittamiseen. Nämä hallintoon liittyvät tavoitteet ovat lähtökohtaisesti kannatettavia. Jatkovalmistelussa ja kansallisessa toimeenpanossa tulee huolehtia, ettei uusiutuvan energian direktiivi ole ristiriitainen muun teollisten hankkeiden luvittamista koskevan sääntelyn kanssa. Lisäksi on huolehdittava, että lupien käsittelyaikoja koskevat vaatimukset sekä yhden luukun periaate koskisivat kaikkia investointeja yhtä lailla kuin uusiutuvan energian investointeja.

Alkuperätakuut

Kuten U-kirjelmässä todetaan, alkuperätakuut ovat hyvä keino varmistaa, että uusiutuvana myyty energia todellakin on uusiutuvista energialähteistä tuotettu. Alkuperän varmentaminen tulee olla pakollista ainoastaan, kun energiaa myydään ja markkinoidaan uusiutuvana.

Nyt direktiiviesityksessä alkuperätakuita ei voisi myöntää tuetulle tuotannolle. Tämä on Energiateollisuuden mielestä huono rajaus. Alkuperän todentamisen näkökulmasta tuettu tuotanto ei ole vähempää uusiutuvaa kuin tukematon tuotanto.

Direktiiviesityksessä ehdotetaan alkuperätakuiden voimassaoloajan muuttamista siten että alkuperätakuut ovat voimassa vain niiden myöntämisvuoden loppuun saakka, kun tällä hetkellä ne ovat voimassa vuoden niiden myöntämisestä. Energiateollisuus ei näe tälle muutokselle perusteita tai erityistä tarvetta.

Pientuottajien ja energiayhteisöjen tulee päästä markkinoille

Energiateollisuus pitää hyvänä, että erilaiset esteet pientuotannon osallistumisesta energiamarkkinoille poistetaan. Kaiken kokoisten tuottajien tulee osallistua markkinoille samoilla pelisäännöillä. Tämä on asiakkaiden ja kansantalouden edun mukaista. Tarvetta näiden erityiselle kohtelulle uusiutuvan energian direktiivissä ei nähdä. Yhdymme U-kirjelmään siltä osin, että näiden suhde sähkömarkkinalainsäädäntöön tulee tarkastella ja jopa arvioida näiden määritelmien tarpeellisuus uusiutuvan energian direktiivissä.

Uusiutuvan energian lisääminen lämmityksessä ja jäähdytyksessä

Direktiiviesityksessä jäsenvaltioille ehdotetaan velvollisuutta lisätä uusiutuvan energian osuutta lämmitykseen käytetyssä energiassa 1 prosenttiyksiköllä vuodessa. Energiateollisuus on samaa mieltä valtioneuvoston kanssa, että esitetty yhden prosenttiyksikön vuosittainen lisäysvelvoite on kustannustehoton ja joustamaton ohjauskeino. U-kirjelmässä esitetty 10 prosentin lisäysvelvoite 2030 mennessä olisi joustavampi tapa, mutta tämäkään ei poista velvoitteen ongelmallisuutta. Se, että EU:ssa ei ole sovittu jäsenvaltiokohtaisia ja sitovia uusiutuvan energian tavoitteita ei tule johtaa siihen, että lainsäädännöllä asetetaan sektorikohtaisia ja tosiasiallisesti jäsenvaltiokohtaisia uusiutuvan energian lisäämisvelvoitteita.

Lisäksi ehdotus on osittain päällekkäinen päästökauppajärjestelmän kanssa ja heikentää päästökaupan tehoa. Velvoitteen haitallisten markkinavaikutusten vähentämiseksi lisäysvelvoitteen ei tulisi koskea päästökauppasektoria.

EU:ssa 75 % lämmityksestä on päästökauppajärjestelmän ulkopuolella. Sähkö ja kaukolämpö kuuluvat päästökauppaan ja edustavat 25 % EU:n lämmitysmarkkinoista. Suomessa tilanne on päinvastainen. Tämänkin vuoksi toimia ensisijaisesti päästökaupan ulkopuolelle, missä ovat myös suurimmat haasteet.

Uusiutuvan lisääminen kaukolämpö- ja kaukojäähdytysverkoissa

Energiateollisuus on valtioneuvoston kanssa samaa mieltä kaukolämpö- ja jäähdytysverkoille esitetyn sääntelyn tarpeettomuudesta.

Direktiiviesityksen mukaan jäsenvaltioiden tulisi lainsäädännöllä ja viranomaisvalvonnalla varmistaa kolmansien osapuolien tuottaman uusiutuvan lämmön tai jäähdytyksen syrjimätön pääsy verkkoon. Lisäksi asiakkaalla tulisi olla oikeus valita lämmöntoimittajansa. Suomessa uusiutuvalla ja kustannustehokkaalla uusiutuvalla lämmöllä on jo nyt markkinaperusteisesti varsin hyvät edellytykset päästä kaukolämpöverkkoon. Myös asiakkailla on usein mahdollisuus ostaa uusiutuvista energialähteistä tuotettua kaukolämpöä, mikäli nämä näin haluavat. Nyt esitetyllä sääntelyllä ei saavutettaisi merkittävästi uusiutuvan energian lisäyksiä tai kilpailua. Toimenpide olisi kuitenkin hallinnollisesti raskas ja toisi todennäköisesti lisäkustannuksia asiakkaille sekä voisi pahimmillaan heikentää yritysten kiinnostusta investoida kaukolämpöjärjestelmiin.

Direktiivissä esitetään, että asiakkaalla tulee olla mahdollisuus vaihtaa lämmitysmuotonsa ja irtaantua kaukolämpöjärjestelmästä. Tämä toteutuu jo nyt Suomessa. Esitetyn lisäksi direktiivissä voisi korostaa asiakkaiden oikeutta valita lämmitysmuotonsa.

Liikenteen toimet eivät ole oikeasuhtaisia tai kunnianhimoisia

Komissio esittää direktiivillä liikenteen uusiutuvan energian käytölle 6,8 prosentin tavoitetta vuoteen 2030 mennessä. Suhteessa taakanjakosektorin (päästökaupan ulkopuolinen sektori) yhteensä 30 prosentin hiilidioksidipäästöjen vähentämistavoitteeseen tämä liikenteen tavoite on matala. Suomessa liikenteen uusiutuvan energialle ollaan asettamassa huomattavasti komission esittämää korkeampia ja kalliimpia tavoitteita. On hyvä, että direktiivi tunnistaa myös sähkön mahdollisuutena täyttää liikenteen tavoitteet.

Liikenteen käyttövoimista sähkö vähentää merkittävästi kokonaisenergiankulutusta, koska sähkömoottori on polttomoottoria noin kolme kertaa energiatehokkaampi. Direktiivin tulisi huomioida sähkö kokonaisuudessaan 6,8% tavoitteen saavuttamisessa. Sähköntuotanto on päästökaupan piirissä, joten ei ole perusteltua huomioida vain uusiutuvilla tuotettua sähköä. Vastaavasti direktiivi ei huomioi polttoaineidenkaan tuotantoa.

Valtioneuvoston kanta on biomassan kestävyyskriteerien osalta hyvä ja perusteltu

Energiateollisuuden mielestä on tärkeää, että biomassaa käytetään kestävästi ja tämä pystytään myös varmistamaan. Nyt uusiutuvan energian direktiiviin komission esittämät kestävyyskriteerit kiinteille biomassoille muodostavat tälle hyvän pohjan.

Direktiiviesityksessä on otettu kiitettävällä tavalla huomioon olemassa oleva lainsäädäntö sekä metsäsertifiointi. Komission esittämässä muodossa kriteereistä ei tule hallinnollisesti tarpeettoman raskaita.

Lisätietoja aiheesta antaa Antti Kohopää, 050 344 9265, antti.kohopaa@energia.fi